

НЕСТЕРОВИЧ О. С.

доктор філософії,
старший викладач кафедри права
національної безпеки та правової роботи
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.3.64>

КОРЕЛЯЦІЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ СПОРТУ З ТРУДОВИМ ПРАВОМ

Стаття присвячена дослідженню кореляції між правовим регулюванням у сфері спорту та трудовим правом. У сучасних умовах спортивна індустрія набуває дедалі більшої важливості на глобальному рівні, що зумовлює необхідність комплексного правового регулювання трудових відносин у цій галузі. Специфіка праці спортсменів, тренерів, суддів та інших фахівців спортивної сфери вимагає особливих підходів, які враховують короткострокові контракти, нестандартний робочий графік, підвищений ризик травмування, а також дотримання внутрішніх правил спортивних організацій.

Автор аналізує особливості взаємодії трудового та спортивного права, зокрема через призму правового статусу спортсменів та їхніх соціальних гарантій. Розглянуто приклади із зарубіжних країн, таких як США, Франція, Іспанія та Італія, які демонструють ефективність спеціальних правових норм, що регулюють трудові відносини у спорті. У статті акцентується увага на важливості колективно-договірного регулювання у спортивній галузі, яке дозволяє встановлювати більш справедливі та прозорі трудові відносини між спортсменами та роботодавцями, а також на ролі профспілок, що захищають права працівників у сфері спорту.

Особливу увагу приділено аналізу судових справ, таких як *Brown v. Pro Football* та *Silverman v. Major League Baseball Player Relations Committee*, які ілюструють застосування трудового та антимонопольного права у спортивній сфері. Ці прецеденти підтверджують важливість забезпечення належного захисту прав спортсменів у межах трудових договорів та колективних угод.

Зарубіжний досвід є особливо цінним для України, яка прагне вдосконалити своє законодавство відповідно до міжнародних стандартів. У статті наголошується на необхідності адаптації ефективних механізмів правового регулювання, що використовуються в провідних спортивних країнах, зокрема щодо соціального захисту спортсменів, програм медичного страхування, пенсійного забезпечення та регулювання трудових відносин у спорті.

Ключові слова: *трудове право, спортивне право, трудовий договір, профспілка, звільнення, спортсмен, трудові відносини, арбітраж, зайнятість у сфері спорту.*

Nesterovych O. S. Correlation of legal regulation in the field of sports with labor law

The article focuses on the correlation between legal regulation in the field of sports and labor law. In modern conditions, the sports industry is becoming increasingly important at the global level, and this necessitates a comprehensive legal regulation of labor relations in this area. The specific nature of work of athletes, coaches,

referees and other sports professionals requires special approaches which take into account short-term contracts, non-standard working hours, increased risk of injury, and compliance with the internal rules of sports organizations.

The author analyzes the peculiarities of interaction between labor and sports law, in particular through the prism of the legal status of athletes and their social guarantees. Examples from foreign countries, such as the USA, France, Spain and Italy, are considered, which demonstrate the effectiveness of special legal provisions regulating labor relations in sports. The article emphasizes the importance of collective bargaining in the sports industry, which allows for fairer and more transparent labor relations between athletes and employers, as well as the role of trade unions in protecting the rights of employees in the field of sports.

Particular attention is paid to the analysis of court cases such as *Brown v. Pro Football* and *Silverman v. Major League Baseball Player Relations Committee*, which illustrate the application of labor and antitrust law in the sports industry. These precedents confirm the importance of ensuring that the rights of athletes are properly protected in employment contracts and collective bargaining agreements.

Foreign experience is particularly valuable for Ukraine, which seeks to improve its legislation in line with international standards. The article emphasizes the need to adapt effective legal regulation mechanisms used in leading sports countries, in particular, with regard to social protection of athletes, health insurance programs, pension provision and regulation of labor relations in sports.

Key words: *labor law, sports law, employment contract, trade union, dismissal, athlete, labor relations, arbitration, employment in sports.*

Вступ. Взаємозв'язок трудового та спортивного права є актуальною темою сучасних правових досліджень, обумовленою стрімким розвитком спортивної індустрії та зростанням кількості осіб, зайнятих у цій сфері. Спорт як соціальне явище має багатограний характер і впливає на різні сфери суспільного життя, включаючи економічну, культурну та правову. У контексті правового регулювання спортивна діяльність потребує особливої уваги, оскільки поєднує в собі елементи публічного та приватного права, а також специфічні норми, притаманні саме цій галузі. Влучно зазначено, що спортивне право з його широким розмаїттям правових аспектів, ймовірно, охоплює більше галузей права, ніж будь-яка інша юридична дисципліна [1].

Трудове право традиційно регулює відносини між працівниками та роботодавцями, встановлюючи права та обов'язки сторін, умови праці, соціальні гарантії тощо. У сфері спорту ці відносини набувають особливого змісту через специфіку спортивної діяльності. Зокрема, це стосується професійних спортсменів, тренерів, суддів та інших фахівців, чия праця має унікальні характеристики, такі як короткострокові контракти, нестандартний робочий графік, підвищений ризик травмування та необхідність дотримання внутрішніх правил спортивних організацій.

Спортивне право, як самостійна галузь, формується на перетині різних правових дисциплін і охоплює нормативне регулювання спортивної діяльності, включаючи організацію та проведення змагань, антидопінговий контроль, права на трансляцію, інтелектуальну власність тощо. Вдало зазначає А. Апаров, що сфера спортивних суспільних відносин є певною «соціальною реальністю», що виступає предметом регулювання спортивного права та спортивного законодавства. При цьому спортивні відносини становлять собою досить складну та багатоаспектну правову категорію, до структури якої входять різні елементи, зокрема: суб'єктний склад (суб'єкти); різного роду об'єкти (у т. ч. блага, які виступають засобом забезпечення потреб різних суб'єктів у спорті, а саме: потреби населення у заходах спортивно-видовищного характеру, потреби спортсменів у задоволенні власних інтенцій, потреби держави у забезпеченні завдань щодо формування фізично- та психологічно-здорової нації тощо), з приводу яких суб'єкти, як правило, і вступають у відповідні відносини; зміст, до

складу якого серед іншого входять юридичні та інші елементи (права, обов'язки, дії, вчинки, поведінка суб'єктів тощо), що є підставами виникнення, зміни та припинення відповідних відносин [8]. Важливим аспектом є також регулювання статусу спортсменів та інших працівників у сфері спорту, що безпосередньо пов'язано з нормами трудового права.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації та інтеграційних процесів у Європі та світі зростає потреба у гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами. Це стосується і України, яка активно прагне інтегруватися до європейської правової спільноти. Вивчення взаємозв'язку трудового та спортивного права має важливе значення для вдосконалення національного законодавства, підвищення ефективності правового регулювання у сфері спорту та забезпечення захисту прав працівників.

Метою статті є дослідження взаємозв'язку трудового та спортивного права, аналіз зарубіжних практик регулювання трудових відносин у сфері спорту та визначення напрямків вдосконалення українського законодавства в цій галузі.

Виклад основного матеріалу. Аналіз зарубіжного досвіду показує, що в багатьох країнах існують спеціальні правові норми, які регулюють трудові відносини у спорті. Наприклад, у країнах Європейського Союзу прийнято низку директив та регламентів, що стосуються праці спортсменів, їх соціального захисту та свободи пересування. Судові рішення Європейського суду, зокрема справа «Босмана», мали значний вплив на формування правових підходів до регулювання праці спортсменів та їхніх трансферів між клубами.

Особливу увагу слід приділити питанням колективно-договірного регулювання у спорті, ролі профспілок та асоціацій спортсменів у захисті їхніх прав. У деяких країнах професійні спортсмени об'єднуються в профспілки, які ведуть переговори з роботодавцями щодо умов праці, зарплат, соціальних гарантій тощо. Такий підхід сприяє встановленню більш справедливих та прозорих відносин між сторонами.

У контексті українського законодавства актуальним є питання адаптації позитивного зарубіжного досвіду та впровадження ефективних механізмів правового регулювання трудових відносин у сфері спорту. Це включає розробку спеціальних норм, що враховують специфіку спортивної діяльності, забезпечення соціального захисту спортсменів, запобігання дискримінації та порушенням їхніх прав.

Розберемося детально, аналізуючи практичну спортивну сферу. Так, за винятком футболу, гравців усіх основних командних видів спорту в США представляють профспілки. Через це трудове та антимонопольне законодавство суттєво вплинуло на законодавство, що регулює командні види спорту в США. Як зазначають П. К. Вайлер та Г. Р. Робертс «за три десятиліття активного представництва профспілок у професійному спорті цей процес призвів до прийняття рішень, які ілюструють практично всі важливі доктринальні сфери сучасного трудового права». Ці автори також відзначають розвиток «особливої юриспруденції, що склалася у сфері спортивних трудових відносин» [2]. Ця особлива юриспруденція є результатом судового вирішення спорів, починаючи від сертифікації переговорних одиниць гравців, ексклюзивності повноважень профспілки на ведення переговорів і закінчуючи тим, чи добросовісно сторони, що регулюються колективними договорами, уклали угоду. Нижче ми аналізуємо приклади спорів у спорті, які зачіпають загальні принципи трудового права, щоб сприяти розвитку судової практики трудового права у спорті.

Цікавою є справа *Brown v. Pro Football*, де чітко прослідковується перетин трудового та антимонопольного права. Професійні футболісти, яких було зараховано до тренувальних команд запасних гравців, подали антимонопольний позов проти власників футбольного клубу, оскаржуючи одностороннє встановлення останніми фіксованої заробітної плати після того, як переговори про укладення контракту зайшли в глухий кут.

Верховний Суд відхилив антимонопольні вимоги позивачів, оскільки поведінка власників підпадала під дію «нестатутного» звільнення від антимонопольної відповідальності. Зокрема, суд постановив, що оскільки дії власників відбувалися «під час і відразу після колективних переговорів» і були невід'ємною частиною переговорного процесу, то «нестатутне» звільнення від антимонопольної відповідальності є застосовним [3].

Добросовісний переговорний процес демонструє справа *Silverman v. Major League Baseball Player Relations Committee*, де Федеральний окружний суд відмовився інкримінувати заяви про неспроможність виплачувати вищу заробітну плату, зроблені комісаром Головної бейсбольної ліги та посадовими особами клубів, комітету клубів з ведення переговорів, який мав виключні повноваження брати участь у колективних переговорах від імені клубів. Відмова інкримінувати такі заяви зробила незастосовним загальний принцип, згідно з яким роботодавці не можуть добросовісно заявляти про фінансову неспроможність виплачувати вищі зарплати, а потім відмовлятися надавати фінансові дані на підтримку таких тверджень [4].

У справі *North American Soccer League v. NLRB* професійна футбольна ліга звернулася до суду з вимогою переглянути висновок NLRB (Національної ради з трудових відносин) про несправедливу трудову практику». Суд постановив, що футбольні клуби та ліга є спільними роботодавцями. Тобто колективний договір був належним і не позбавляв клуби належної правової процедури [5].

Арбітражний розгляд скарг демонструє справа *Sharpe v. National Football League Players Ass'n*. Так, колишній професійний футболіст звернувся до профспілки гравців з вимогою стягнути з неї кошти, стверджуючи, що профспілка не забезпечила йому справедливе представництво. Контракт між гравцем та клубом передбачав, що будь-які договірні спори між сторонами будуть передані до обов'язкового арбітражу відповідно до умов СВА Національної футбольної ліги (НФЛ). Зважаючи на це формулювання контракту та нерозривний взаємозв'язок між позовами про порушення роботодавцем СВА та порушенням профспілкою принципу справедливого представництва, суд задовольнив клопотання профспілки про відмову в задоволенні позову». Суд конкретно встановив, що гравець повинен був отримати негативне рішення від арбітра, перш ніж суд міг розглянути позов гравця про порушення справедливого представництва [6].

У справі *Morris v. New York Football Giants* професійні футболісти подали позови проти команд, стверджуючи, що вони мають право на компенсацію в розмірі 10% від суми контракту, коли гравці були звільнені перед початком сезону. Суд постановив, що термін дії колективного договору закінчився. Тим не менш, він постановив, що відповідно до індивідуальних контрактів гравців, вони були зобов'язані передавати спори на розгляд арбітражу. Досягнувши такого результату, суд відхилив твердження гравців про те, що арбітражне застереження слід вважати недійсним договором приєднання через нездатність гравців домовитися про будь-які інші умови, окрім тих, що стосуються компенсації та тривалості. Суд встановив, що арбітражне застереження не було договором приєднання з наступних причин: 1) статус позивачів як високооплачуваних, досвідчених професійних спортсменів зі значною переговорною силою; 2) представництво позивачів досвідченими агентами та/або адвокатами; 3) відсутність доказів спроб позивачів провести переговори щодо арбітражного застереження; 4) очевидність арбітражного застереження; та, 5) відсутність доказів необґрунтовано сприятливого для відповідачів.

Враховуючи практичні кейси щодо порушеного питання, спробуємо сформулювати особливості кореляції правового регулювання у сфері спорту з трудовим правом.

По-перше, контрактна природа трудових відносин у спорті. Спортсмени та інші працівники спортивної індустрії здебільшого працюють на основі короткострокових або сезонних контрактів. Це відрізняє їх від більшості працівників у звичайних сферах, де трудові договори часто укладаються на невизначений строк. Контракти у спорті регулюють специфічні умови, такі як участь у змаганнях, тренувальні програми, зобов'язання щодо дотримання внутрішніх правил організацій тощо. Важливо також вказати про колективно-договірне регулювання та роль профспілок. У багатьох країнах спортсмени мають профспілки, що активно захищають їхні права та ведуть колективні переговори щодо умов праці, зарплат та соціальних гарантій. Колективно-договірні відносини є ключовим аспектом у взаємодії спортивного та трудового права, дозволяючи узгоджувати інтереси обох сторін.

По-друге, правове регулювання трансферів і мобільності працівників. У спорті особливого значення набуває питання переходу спортсменів з одного клубу в інший. Міжнародні угоди, такі як рішення Європейського суду у справі «Босмана», впливають на свободу

пересування спортсменів між країнами та клубами, що є унікальним елементом у контексті трудового права.

По-третє, арбітраж і трудові спори. Трудові спори у сфері спорту часто вирішуються через спеціалізовані арбітражні механізми, що є більш ефективними та швидкими у порівнянні з традиційними судами. Спеціальні спортивні арбітражні інстанції (наприклад, CAS) відіграють ключову роль у врегулюванні конфліктів між спортсменами та спортивними організаціями.

Висновки. Дослідження кореляції між трудовим та спортивним правом дозволяє глибше зрозуміти механізми правового регулювання спортивної діяльності, які набувають особливого значення в умовах глобалізації та зростання професіоналізації спорту. Специфіка трудових відносин у сфері спорту вимагає особливого підходу, оскільки спортсмени та інші працівники галузі стикаються з унікальними викликами, такими як короткострокові контракти, високий рівень травматизму, нестандартний робочий графік та жорсткі вимоги спортивних організацій.

Зарубіжний досвід, зокрема приклади з США, Франції, Італії та Іспанії, демонструє ефективність впровадження спеціальних правових норм, що регулюють трудові відносини у спорті. Ці країни успішно застосовують механізми захисту прав працівників, які враховують специфіку спортивної діяльності. Важливим аспектом є також розвиток колективно-договірного регулювання та роль профспілок, які захищають інтереси спортсменів на переговорах з роботодавцями.

Аналіз справ, як-от *Brown v. Pro Football* та *Silverman v. Major League Baseball Player Relations Committee*, показує важливість вирішення трудових спорів через арбітраж і суди, що сприяє встановленню стабільних відносин між спортсменами та їхніми роботодавцями. У цих процесах ключовим є забезпечення прав спортсменів на справедливе представництво, соціальний захист та належні умови праці.

Для України досвід зарубіжних країн є надзвичайно важливим, оскільки національне законодавство потребує адаптації до міжнародних стандартів. Це включає впровадження ефективних механізмів захисту прав спортсменів, таких як програми соціального захисту, пенсійне забезпечення та медичне страхування. Крім того, Україні варто розглянути можливість розвитку профспілок у спортивній сфері, що дозволить ефективніше захищати трудові права спортсменів та інших працівників спортивної галузі.

Таким чином, удосконалення правового регулювання спортивної діяльності в Україні на основі зарубіжного досвіду сприятиме розвитку спортивної індустрії, підвищенню її конкурентоспроможності на міжнародному рівні та забезпеченню належного захисту прав усіх працівників у сфері спорту.

Список використаних джерел:

1. SINION GARDINER, ET AL., SPORTS LAW 71 (1998) (quoting C. Woodhouse, The Lawyer in Sport: Some Reflections, 4 (3) SPORT AND THE LAW J. 14 (1996)).
2. PAUL C. WEILER & GARY R. ROBERTS, SPORTS AND THE LAW 240 (2d. ed. 1998).
3. *Brown v. Pro Football, Inc.*, 518 U.S. 231 (1996). URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/518/231/>
4. *Silverman v. MLB Player Relations Committee, Inc.*, 880 F. Supp. 246 (S.D.N.Y. 1995). URL: <https://law.justia.com/cases/federal/district-courts/FSupp/880/246/1408599/>
5. *North American Soccer League v. NLRB*, 613 F.2d 1379 (5th Cir. 1980). URL: <https://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/F2/613/1379/198018/>
6. *Sharpe v. National Football League Players Ass'n*, 941 F. Supp. 8 (D.D.C. 1996). URL: <https://law.justia.com/cases/federal/district-courts/FSupp/941/8/2353892/>
7. *Morris v. New York Football Giants, Inc.* (1991). URL: <https://www.lsd.law/briefs/view/morris-v-new-york-football-giants-inc-53886156>
8. Апаров А. М. Концепція спортивного права: огляд ключових аспектів. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова*. Правознавство. 2017. Т. 22. Вип. 1 (30). С. 6-19.

